

Keskustelua tilan identiteetistä ja kaupunkien luonteesta

GUNN, SIMON & ROBERT J. MORRIS (2001; toim.).
Identities in space. Contested terrains in the western city since 1850. 248 s. Ashgate, Aldershot.

Kaupunkitila on – Gunnin ja Morrisin kirjan takakan-
sitekstin mukaan – viime vuosien kaupunki- ja sosiaali-
historian tärkeimpiä tutkimuskohteita. Tilan tuottaminen,
julkisen ja yksityisen tilan rakentuminen sekä yhteiskun-
nallisen elämän säätely suhteessa sosiaaliseen sukupuoleen
ja yhteiskuntaluokkiin ovat tämän kirjan aiheita. Niillä on
selvä yhteys myös viimeaikaiseen tilaa koskevaan
keskusteluun maantieteessä. Gunnin ja Morrisin
toimittama teos avaa mielenkiintoisella tavalla historian
ja maantieteen välistä suhdetta.

Kirjan lukeminen herätti kahdenlaisia tunteita. En-
sinnäkin huomasin selvästi, että koko tilaa koskeva
keskustelu on tullut osaksi kaupunki- ja sosiaalishistoriaa
vasta viime vuosina. Näin ollen monet teoksen tulkinnat
ovat raikkaita, joskin maantieteilijälle hieman liian prob-
lematisoimattomia. Tulkintojen raikkaus on hyvä piirre.
Toisaalta tilan käsitteeseen suhtaudutaan varsin kevyesti.

Kirjassa esiteltyjä, brittimaantieteilijöiden Urban History
Groupin Oxfordissa vuonna 1998 järjestämän ”Conflicts
of Interest: Boundaries, Identities and Urban Space since
1750” -konferenssin esitelmien pohjalta valmisteltuihin
artikkeleihin olisin siten toivonut lisää syvyyttä.

Kirjan tematiikka johdattaa neljään laajaan tutki-
muskenttään. Ensimmäisenä tavoitteena on tarkastella
kaupungissa havaittavien tilan, sijainnin ja yhteisöllisen
identiteetin välisiä suhteita. Kysymys kohdistuu erityises-
ti siihen, kuinka sosiaaliseen sukupuoleen, etnisyyteen,
seksuaalisuuteen sekä luokkaan pohjautuvat identiteetit
rakentuvat yhteiskunnallisessa ja tilasidonnaisessa kau-
punkikontekstissa. Kirjan toisena teemana on pohtia sitä,
kuka kaupungin todella ”omistaa” ja kuinka omistajuutta
on pidetty yllä ja koeteltu. Kolmanneksi kirjassa tar-
kastellaan myös kulttuurimaantieteilijöitä askarruttavaa
representaation tutkimusta: kirjassa kysytään millaisin
poliittisin, institutionaalisin tai kulttuurisin keinoin mai-
nitud identiteetit asettuvat osaksi julkista tilaa ja kuinka
näitä identiteettejä olisi kuvattava historiaa käsittelevissä
teoksissa. Kirjan viimeinen teema kokoaa nämä aihepiirit

yhteen. Sen puitteissa kysytään, kuinka tarkastellut teemat on nivelletty osaksi historiallista tarkastelua: miten kaupunkitilan ja sosiaalisen identiteetin välistä ajallista muutosta voi kuvata modernin historiantutkimuksen keinoin?

Kirja koostuu neljästä osasta, joista ensimmäinen käsittelee kaupunkisuunnittelun ja -rakentamisen kansallisia kysymyksiä. Tarkastelu kohdistuu siihen, millaiset auktoriteetit ovat luoneet kaupunkien (kansallisia) identiteettejä eri konteksteissa. Tässä osassa lukija saa tutustua muun muassa Marseillen natsihallinnon aikaisiin suunnitelmiin rakentaa kaupungin satama-alueesta moderni hallinto-, kaupankäynti- ja monumentaalialue. Toinen mielenkiintoinen aihe käsittelee Nikosian jaetun kaupungin tulkintoja sekä turkkilaisesta että kreikkalaisesta näkökulmasta. Lisäksi lukijat saavat perehtyä taidehistorioitsija Anja Kervanto Nevalinnan näkemyksiin Helsingin Eteläsataman kansallisesta merkityksestä Helsingille ja Suomelle eri aikoina ja erilaisissa yhteiskunnallisissa tilanteissa.

Kahdessa seuraavassa osassa artikkelien näkökulmat liittyvät selvemmin toiseuden identiteettien tarkasteluun kaupunkikonteksteissa. Esimerkkitaipaukset vaihtelevat ”rotua” koskevista kysymyksistä seksuaalisuuden problematiikkaan kaupunkitilan jäsentäjänä. Rotu- ja luokkakeskustelua selvittävät yhdysvaltalaiset ja brittiläiset tutkimusesimerkit. Niistä erityisesti Los Angelesin meksikolaisperäisen väestön historiaa sekä El Pueblon (nykyisin Los Angeles) identiteettiä peilaava tarkastelu tuo vaihtelua laajaan kyseistä kaupunkia käsittelevään kirjallisuuteen. Kaupunkitilan marginaalissa liikkuvat teemat prostituoiduista ja homoseksuaaleista kuvaavat aihetta näiden ryhmien näkökulmasta. Tämä on poikkeavaa tutkimuskirjallisuudessa. Tästä osiosta mielenkiintoiseksi aiheeksi nousee satamakaupunkien (*sailortown*), Lontoon Ratcliffen ja Liverpoolin, identiteetin historiallinen ja kaunokirjallinen tarkastelu.

Kirjan viimeinen osa tarkastelee kaupunkia vapaa-ajan ja virallisen tilanhallinnan (siis suunnittelun ja politiikan) ulkopuolelta. Näissä kolmessa artikkelissa mielenkiinto kohdistuu taidemuseoiden tuottamiin tilatulkintoihin, yhteiskuntaluokkien väliseen tilan ja vallan kontrolliin sekä merenrantakaupungin (San Sebastián) ”joutilaisuusidentiteetin” tulkintoihin. Kirjoitusten aiheet ovat hyvin erilaisia, mutta niitä yhdistää kaupunkitilassa havaittavien fyysisten rajojen merkitysten ja ihmisten käyttäytymisen pohdinta. Teoksen historiaan keskittyvästä teemasta joh-

tuen kirjoitukset kohdistuvat 1800-loppupuolen kaupunkianalyysiin ja -identiteetin tarkasteluun.

Historiallisen ja maantieteellisen tilakeskustelun ydintä kirjasta ei löydy – joitakin ituja kylläkin. Kirjan käyttökelpoisuus maantieteessä (sekä maantieteen oppihistorian syvällisempi analysointi) on sittenkin kapeaa. Teoreettisissa lähtökohdissa myös oikaistaan hieman: Denis Cosgrove, Richard Dennis, Derek Gregory ja David Harvey niputetaan samaan ryhmään brittiläisinä uuden kulttuurimaantieteen pioneereina. Lukijalle kerrotaan (s. 10), että maantieteilijöiden (esim. Harvey ja Edward Soja) kritiikki historismia kohtaan olisi jollain tavalla katkaissut 1980-luvulta käynnistyneen representaatioiden sekä ajan ja tilan yhteyttä tarkastelleen tutkimusotteen. Johdannossaan Gunn kirjoittaa, että kaupunkihistorian näkökulmasta maantieteilijöiden lanseeraama 1980-luvun tilateorian ”spatialinen käänne” on synnyttänyt tilanteen, jossa tilan, paikan ja maiseman tuottaminen asemoituu yhteiskunnallisen elämän (tutkimuksen) olennaisimmaksi perustaksi. Historioitsija tulkitsee tätä(kin) kehitystä tietysti temporaalisesta näkökulmasta, jonka mukaan aikakäsityksen vivahteet (sekä siihen sidotut representaatiot sekä identiteetit) ovat jääneet maantieteilijöiltä liian vähälle huomiolle. Gunnin johdantoartikkelissa on mielenkiintoisia tulkintoja myös siitä, kuinka esimerkiksi Gregory on nähnyt historian aseman kriittisessä yhteiskuntatutkimuksessa. Tässä on Gunnin mukaan modernin kaupunkihistorian tehtävä: kehittää omaa tutkimussuuntausta niin, että spatiaalisesta käänteestä voitaisiin puhua *spatio-temporaalisena käänteenä* (s. 11).

Identities in space tarjoaa puutteistaan huolimatta tärkeitä näkemyksiä historialliseen tilatutkimukseen, jossa pohditaan tilan, paikan ja identiteetin käsitteitä. Vaikka kirjassa puhutaan kaupungeista, kognitiivisista kartoista sekä suunnittelun ja tilan kontrolloinnin teemoista on kartoja (6 kpl) ja kuvallista aineistoa sittenkin niukasti ja se rajoittuu lähinnä historiallisen kuva-aineiston käyttöön. Erityisesti kartta-aineiston vähyys alentaa kirjan informatiivisuutta. Muuten teos on hyvä katsaus myös maantieteilijöitä kiinnostaviin kaupunkitilan, identiteetin ja kaupunkihistorian teemoihin.

TOPI ANTTI ÄIKÄS
Maantieteen laitos,
Oulun yliopisto